

Varga E. Árpád

Forrás: www.kia.hu/konyvtar/erdely/forgacs/lektor_david.pdf

Hablicsek László
igazgatóhelyettes

Központi Statisztikai Hivatal
Népességtudományi Kutató Intézet
Budapest

Tisztelt Hablicsek László!

Felkérésére elkészítettem a mellékelt lektori véleményt Dávid Zoltán „A székelyek száma 1567-1992” című tanulmányáról. Jelentésem az apróbb hibák, tévedések javítását és egyéb módosítási javaslataimat tartalmazó jegyzék egészíti ki. A szöveg olvasása közben észlelt elírásokat a kapott levonaton jelöltem.

Tisztelettel

Budapest, 1997. november 3.

Ernszt Árpád

Lektorai vélemény Dávid Zoltán „A székelyek száma 1567-1992” című tanulmányáról

Dávid Zoltán munkájának célja a székelyek számának megállapítása és végigkövetése volt. Az átfogó számokhoz községi adatsorok összesítése révén jutott, részletező táblázataiban az általa székelynek tekintett helységek adatait sorakoztatta fel. A feldolgozandó településeket a legkorábbról fennmaradt összeírásokra támaszkodva választotta ki. Táblázatainak összeállítása során az egykori jogállásuk szerint kiváltságos székely helységeket vette alapul, majd különválasztotta tőlük az idővel román többségűvé vált községeket, ugyanakkor közéjük sorolta a háromszéki székek területébe ékelődött Felső-Fehér megyei enklávé falvait, illetve néhány, Csík és Gyergyó szék területén később keletkezett magyar lakosságú települést. A tanulmány adatbázisát az általa ily módon körülhatárolt – területileg többé-kevésbé egybefüggő – Székelyföld helységeinek idősorai alkotják. A községi adatokat székenként és fiókszékenként, illetőleg az említett egyedi kategóriák szerint (román többségű községek, más székelyek lakta helységek a Székelyföldön belül) csoportosította.

E nagy ívű feldolgozás különböző jellegű forrásokból származó adatokat fog egybe. Az 1567. évi összeírás az adózó porták, az 1614. évi lustra összesítése a háztartások számát adja meg, s a szerző tanulmányában ezek alapján tesz kísérletet – körültekintő mérlegeléssel, s a szükséges forráskritikai megjegyzésekkel – a népesség számának becslésére. Táblázatának következő oszlopa az 1786. évi népszámlálás adatait tartalmazza. Mivel e felvétel a Határőrvidéken csak a polgári népességre terjeszkedett ki, a teljes népesség számának meghatározása során az érintett területeken ez alkalommal is becslésre kellett hagyatkoznia. A népességszám megállapításának első biztos támpontja az 1850. évi népszámlálás volt. (Erdélyi községsoros adatai a közelmúltban éppen Dávid Zoltán fáradozásának köszönhetően láttak napvilágot, e tényre azonban a jegyzetanyag megfelelő bibliográfiai hivatkozásában nem találni utalást.) Ezt követően Orbán Balázs alapvető (és megkerülhetetlen) munkájának számadatait, majd a modern népszámlálások közül az 1910. és 1941. évi magyar (illetőleg néhány község esetében a román), valamint az 1992. évi román census közlései kaptak helyet a táblázatokban.

A tanulmány bevezető része a székelyek eredetével foglalkozó irodalmat csupán vázlatosan érinti. Elsősorban a székelyek privilégiumainak megszületésére, a székely jogrend kialakulásának és a rendi nemzet intézményeinek történetére összpontosít, mivel ez képezi a székely települési terület meghatározásának alapját, továbbá fontos adalékul szolgál a székelyek számának megállapítására irányuló demográfiai kutatásokhoz is. A szerző ez utóbbi kutatások főbb állomásait ugyancsak sorra veszi, eredményeik összegyűjtését és részletes kritikai ismertetését azonban nem tekintette feladatának – habár erre az áttekintésre kétségkívül hivatott lett volna –, hiszen célja ezúttal éppen saját kutatási eredményeinek a közzététele volt.

A tanulmány fő része a felhasznált források bemutatásával kezdődik. E fejezetben értelemszerűen nagyobb teret kapnak az első összeírások, mivel adataik értelmezése, a becslések megalapozása bővebb módszertani kifejtést igényel, esetenként más korabeli források bevonását is szükségessé teszi. Ezt követően – az első, 1567. évi összeírás beosztása szerint – székenként tekinti át csaknem ötödfél évszázad népességfejlődésének főbb állomásait. Dávid Zoltán népességtörténeti leírása nem csupán az egyes területek, illetőleg települések lélekszámának, esetenként nemzetiségi vagy felekezeti összetételének, illetőleg az időközben megszűnt helységek sorsának az alakulását rögzíti, hanem lehetőség szerint a bekövetkezett változások okaira, történeti hátterére is fényt derít. Ennek során különösen sokat merít Orbán Balázs nagybecsű alapvetéséből, amely az ilyen jellegű információknak szinte kimeríthetetlen tárháza. (Ez egyúttal magyarázatot ad arra is, hogy a szerző – jóllehet ez időből már a hivatalos állami népszámlálások eredményei is rendelkezésre állnak – miért éppen egy hagyományos leíró statisztikai munkát választott közbelső adatforrásul. Az Orbán Balázs által közölt lélekszámok egyébként, bár egyes községeknél olykor jelentős eltérés tapasztalható, összességében csaknem egybevágnak az 1869. évi népszámlálás értékeivel. Ez utóbbiak végeredménye 403870 lélek, tehát a székely

településterületnek a tanulmányban ez időpontra megadott 411085 főnyi lélekszáma érvényesnek tekinthető.)

Dávid Zoltán tudomásom szerint elsőként vállalkozott a székely népességtörténet főbb láncszemeinek egybekapcsolására az első átfogó – helységenkénti adatokat tartalmazó – írott forrásoktól napjainkig. (Ugyanezzel a témakörrel foglalkozik a Sepsiszentgyörgyön élő, ma is aktív idős kutató, Bálinth Gyula, akitől hasonló feldolgozások várhatók.) Dávid Zoltán összeállítása ily módon átfogó alapvetés, amelyből kiindulva, vagy ahhoz kapcsolódóan – esetenként azzal polemizálva – a szerző szándéka szerint is egyes részletek a későbbiekben még árnyalódhatnak. Noha tanulmányának címében is megfogalmazott célja a székelyek számának kimutatása volt, valójában mindvégig a székely jogállású helységek településszintű lélekszámának a bemutatására szorítkozik. Tudatosan nyitva hagyja a nem magyar népesség megjelenésének kérdését a székely helységekben az első összeírások és az 1850. évi népszámlálás között, az asszimilációs folyamatokkal pedig – melyek a magyarság számát (Aranyos széken) éppen úgy apasztották, mint a románságét (a belső Székelyföldön) – csak érintőlegesen foglalkozik. A nemzetiségi megoszlásra vonatkozó települési adatokat – egy-egy nagyobb várostól eltekintve – nem közli. Aránytévesztés lenne azonban ennek hiányát számon kérni rajta, hiszen az etnikus folyamatok kérdéskörének megfelelő kimunkálása – mind a hivatalos népszámlálásokat illetően, mind pedig a modern statisztikát megelőző időszakra vonatkozóan – további hasonló lélegzetű forrásfeldolgozásokat kíván.

Dávid Zoltán számításai során általában abból indult ki, hogy a székely helységekben nagy többségben székelyek laknak. A Székelyföld etnikai arculatában az utóbbi időben bekövetkezett változások tényét mindazonáltal ő sem kerülte meg. Így a székely helységek 1992. évi lélekszámát az elmúlt fél évszázadban lezajlott nagyarányú vándormozgásokat figyelembe véve mintegy 100 ezer fővel – a románság városi betelepülésének általa helytállóan becsült többletével – csökkentette, s ennek megfelelően az ősi településeiken élő székelyek számát ez idő tájt a kapott érték felfelé kerekítésével kb. 700 ezerre tette. Becslését azonban szembesítenünk kell a hivatalos nemzetiségi adatokkal. Ezek szerint a székely helységek nemzetiségi megoszlása az 1992. évi népszámlálás időpontjában a következő volt: magyar 631793, román 142945, német 978, cigány 15809, egyéb nemzetiségű 879. A magyarok száma a hivatalos adatok alapján, az anyanyelvi hovatartozást alapul véve, a székely községekben élő cigányoknak a magyarsághoz való kötődésével is számolva legfeljebb 650 ezerre, azaz a fentebb becsülnél valójában 50 ezerrel (a felfelé kerekítés nélkül 43 ezerrel) kevesebbre tehető. A két érték eltérése abból adódik, hogy Dávid Zoltán számítása során nem vette figyelembe a székely helységek törzsökös román népességét, s nem számolt a Marosvásárhely-vonzáskörnyéki román betelepüléssel sem. Mint ezzel kapcsolatosan az 53. oldalon megjegyzi, a privilegizált székely helységekben élő román töredéket szándékosan nem vonta le a székelyek számából, hiszen fordított előjellel többszörösük található Maros szék egykor székely jogállású, mára elrománosodott helységeiben, így számuk kiegyenlíti egymást. Ugyanott egy másik utalása szerint a Maros mente duzzadó településeibe települők számát kiegyenlítik a román többségű helységek népét gyarapító székelyek, akik körülbelül ugyanennyien vannak. E két feltevése azonban a népszámlálási adatok tükrében nem állja meg a helyét. (Ámbár ha így lenne is, a székely falvakban a románság jelenlététől akkor sem tekinthetünk el, hiszen említett számítását kizárólag az általa székelynek tekintett településekre vonatkoztatta.) Ezt az alábbi kimutatás szemlélteti:

Év	Románok a székely helységekben	Magyarok a román többségűvé vált egykori székely helységekben
1850	32431	1375
1910	27339	3796
1941	24510	4757
1992	142945*	4530

* Ebből 33547 a falvakban (a városok központi településein kívül) él.

Dávid Zoltán munkájának alappillére a forrásértékű impozáns dokumentáció. Az adattár táblázatainak összeállítása során nem csupán a nagy tömegű adat mozgatására és számszaki pontosságára, hanem az egyes időpontokra vonatkozó települési adatok egymáshoz valló illesztésére is gondosan ügyelnie kellett, tekintettel a helységek státusának változásaira, a nagy számú különválásokra, egyes külterületeknek egy másik helységbe történt beolvadására, stb. A jelzett változások az 1992. évi népszámlálási idején már kb. egynegyedével növelték a feldolgozandó helységek számát. Az ezzel kapcsolatos kiegészítő információkat – és egyéb, a számadatok feltűnőbb változásainak értelmezéséhez szükséges tudnivalókat – a táblázatok kiegészítő terjedelmes jegyzetanyag tartalmazza. A táblákat az általam kutatott időszakra vonatkozóan (az 1850., 1910., 1941. és 1992. évek oszlopaiban) ellenőriztem. A tapasztalt elírások, tévedések helyesbítését a jelentéshez mellékelte módosítási javaslat tartalmazza. Ugyanitt néhány megjegyzés kiegészítésére, illetve újabb jegyzetek beillesztésére is javaslatot teszek. Természetesen a táblázatokban végrehajtott bármely változtatás a tanulmány szövegében és szövegközi táblázataiban is változásokat von maga után; ezeket értelemszerűen igyekeztem ott is végigvezetni.

Észrevételeimet az elhunyt szerző iránti legnagyobb tisztelettel tettem, akinek ezt a munkáját – talán személyes érdeklődésemből adódó elfoglaltságom miatt is – különösen nagyra értékelem. Műve a „szerelmes földrajz” műfajában ízes nyelven megírt tanulmány, melyet aggályos forráskezelés és példászerű adatolás hitelesít. Témájánál fogva sokak érdeklődésére tarthat számot, és gyakran forgatott forrásmunka lesz. Örömmel üdvözlöm, hogy a KSH Népszégtudományi Intézet felkarolta e vállalkozást, és így az élete alkonyán megújult munkakedvvel dolgozó szerző utolsó nagy alkotói korszakának talán számára is legkedvesebb munkája – habár csak halálát követően – anyai hányattatás után végre az olvasók kezébe kerül.

Varga E. Árpád

I. Módosítási javaslatok az Adattárban:

1. Maros szék

Sor- szám	A helység neve	Év	Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
16.	Erdőszentgyörgy	1850	1499	1449
49.	Mezőbánd	1992	3264	4264
56.	Mezősámsond	1910	1785	2086
61.	Nyárádgálfalva	1850	542	710
64.	Nyárádmagyarós	1850	819	879
70.	Nyárádszentlászló	1850	710	486
71.	Nyárádszentmárton	1910	540	544
80.	Süketfalva	1910	130	132
98.	Szováta	1992	12112*	10050
		1850	61894	61848
	Összesen	1910	83921	84228
		1992	98540	97478

* A város a közigazgatásilag alárendelt településekkel együtt, így a feltüntetett lélekszám az újabban különvált külterületek (Kopacs és Szakadát) mellett Sóvárad és Illyésmező adatait is magában foglalja. Sóvárad önálló településként egyszer már szerepel a 79. sorszámon. Illyésmező - első említése (Ignaz Lenk, 1839) óta ugyancsak mindvégig különálló település - adatai hiányoznak a feldolgozásból.

Román többségűvé vált egykori székely községek

111.	Marosagárd	1941	357	485
	Összesen	1941	10840	10968
		1850	76088	76042
Maros szék összesen		1910	119815	120122
		1941	147654	147782
		1992	276531	275469

Jegyzetek:

93. A sorszám helyesen: 94. Javaslat a szöveg módosítására: Székelyszentistván 1992: Atosfalvával és Csókfalvával egyesült Hármásfalva néven. Cséjetanya adatával (57 fő).
97. A sorszám helyesen: 98. Javaslat a szöveg módosítására: Szováta: 1567-ben nem szerepelhetett, mert 1590 körül alakult. 1992: Kopacs és Szakadát adataival.
99. A sorszám helyesen: 100.

2. Udvarhely szék

Sor- szám	A helység neve	Év	Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
62.	Küsmöd	1941	768	769
72.	Mátisfalva	1850	341	347
	Összesen	1850	85771	85777
	Összesen	1941	126704	126705

Jegyzetek:

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

47. Kadács: 1850-ben és 1992-ben Kiskadács adataival együtt.
116. Szombatfalva: 1898-ben Székelyudvarhelyhez csatolták.

Javaslat a felsorolásban nem szereplő új jegyzetekre:

32. Firtosmartonos 1992: Láztelep külterület adatával együtt (38 fő).
83. Parajd 1992: Bucsin külterület adatával együtt (7 fő).

3. Csík, Gyergyó és Kászon szék

Sor- szám	A helység neve	Év	Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
a) Csík szék				
22.	Csíkszentsimon	1941	1960	1968
	Összesen	1941	71551	71559
	Csík, Gyergyó, Kászon szék összesen	1941	128392	128400

Jegyzetek:

Csík szék

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

5. Csíkcsicsó 1992: Csaracsó és Hargitafürdő külterület adataival együtt (ez utóbbi ma közigazgatásilag Csíkszeredához tartozik).
10. Csíkménaság: 1850-ben Ménaságújfalú, 1992-ben Ménaságújfalú és Pottyond adataival együtt.
14. Csíkszentdomokos: 1850-ben Balánbányával, 1992-ben Balánbánya adatai nélkül.
15. Csíkszentgyörgy 1850: Kotormány adatával, 1868: Csíkbánkfalva adataival együtt, 1992: Csobányos, Kotormány, Egerszékpataka, Gyürke külterület adataival.
33. Szépvíz 1850: Kóstelek adatával együtt, 1992: csak az anyaközség, a különvált román többségű telepek (Bükklok, Gyepece, Kóstelek, Magyarcsügés) nélkül.
34. Tusnád: 1850-ben Újtusnád, 1941-ben Tusnádfürdő, 1992-ben Újtusnád, Tusnádfürdő és Kárpitus adataival.

Javaslat a felsorolásban nem szereplő új jegyzetekre:

11. Csíkminszent: 1850-ben és 1992-ben Hosszúaszó adataival együtt.
19. Csíkszentmárton 1992: Úzvölgye adatával együtt (12 fő).
24. Csíkszereda 1992: Hargitafürdő nélkül, amelynek adata (324 fő) Csíkcsicsónál szerepel.

Gyergyó szék

Javaslat a felsorolásban nem szereplő új jegyzetre:

8. Tekerőpatak 1992: a községtől Vaslábhoz csatolták Heveder, Bótatelep és Tinkatelep külterületeket (összesen 751 fő).

4. Háromszék szék

Sor- szám	A helység neve	Év	Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
c) Sepsi szék				
29.	Szemerja	1850	579	600
36.	Zoltán	1850	152	153
	Összesen	1850	25906	25928
	Háromszék szék összesen	1850	93467	93489

Jegyzetek:

Kézdi szék

12. A sorszám helyesen: 10.

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

- 4. Alsótorja (most Torja): 1910 óta Felsőtorja adataival együtt, 1920 után Karatnavolál is beolvadt.
- 20. Kézdisárfalva (korábban Sálfalva) 1992: Nyújtódba olvadt.
- 21. Kézdiszászfalva 1992: Nyújtóddal egyesítették.
- 25. Kiskászon: adatai gyakorta hiányoznak, így nem szerepelt 1614-ben, 1850-ben, míg 1910-ben és 1941-ben Kézdiszentlélekhez tartozott.

Javaslat a felsorolásban nem szereplő új jegyzetre:

- 8. Esztelnek 1992: Csángótelep adatával együtt (4 fő).

Orbai szék

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

- 17. Zágon 1941, 1992: a különvált Zabratópatak és Zágonbárkány külterület - túlnyomó többségében román - lakosságát nem vettem figyelembe.

Sepsi szék

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

- 1. Aldoboly: 1941-ben Vámhidpuszta, 1992-ben Farkasvágó és Vámhidpuszta adatai nélkül. Mindkettő román többségű település.
- 16. Kisborosnyó: 1941-ben Saramás, 1992-ben Saramás és Nagypatak adatai nélkül (1828 lakos, 1785 román). 1992: Kispatak külterület adatával (27 fő).
- 18. Kökök: 1941-ben és 1992-ben a különvált - túlnyomó többségében román lakosságú - Kökösbácstelek adatai nélkül.

Miklósvári szék

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

- 1. Bacon: Sepsi-Bacon és az Udvarhely megyéhez tartozó Telegdi-Bacon Nagybacon néven egyesült, 1910-től kezdve adataik együtt szerepelnek. 1992: Uzonkafürdő külterület adatával (55 fő).

5. Aranyos szék

Sor- szám	A helység neve	Év	Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
Megmaradt székely helységek				
5.	Felvinc	1910	3088*	2088
		1992	2924*	3924

* *Elgépelés, az összegzés egyébként helyes.*

Román többségűvé vált községek

Javaslat a táblázat kiegészítésére az 1992. évi lakosságszámokkal

14.	Aranyosmohács	1992	423
15.	Csákó	1992	411
16.	Dombró	1992	387
17.	Földvár	1992	1508
18.	Hidas	1992	859
19.	Inakfalva	1992	271
20.	Marosörményes	1992	127
22.	Mészkö	1992	554
	Összesen	1992	4540
	Együtt	1992	19747

Jegyzetek:

Román többségű helységek

Amennyiben az 1992. évi lakosságszámok helyet kapnak a táblázatban, a hiányukra utaló megjegyzést természetesen törölni kell.

5. Más székelyek lakta helységek a Székelyföldön belül

Jegyzetek:

Javaslat a felsorolásban szereplő jegyzetek módosítására:

1. Borszék: 1764-ben épült az első fürdőház. 1992: Hollósarka külterület nélkül.
5. Gyimesbükk 1992: Bálványospataka, Făgetu de Sus, Rakottyástelep és Tarhavaspataka külterületek adataival együtt - Gyimes nélkül.
8. Karatna 1850: Az Alsó- és Felsővolálból alakult Volál község adataival együtt. 1910: Karatnavolál, 1920 után Torja része (lásd Kézdi széknél).

Javaslat a felsorolásban nem szereplő új jegyzetre:

2. Kilyénfalva 1992: Szenéte külterület adatával együtt (15 fő).

II. Módosítások a szövegben az adattárban javasolt változtatásoknak megfelelően:

32. oldal: táblázatban		Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
	1850	61894	61848
106 székely helység	1910	83921	84228
	1992	98540	97478
18 román többségűvé	1941	10840	10968
	1850	76088	76042
Összesen	1910	119815	120122
	1941	147654	147782
	1992	276531	275469

32. oldal: az utolsó előtti bekezdés első sorában
 az eredetiben: a székely falvak népe 64 év alatt összesen 17447 ...
 javítva: a székely falvak népe 64 év alatt összesen 17401 ...

32. oldal: az utolsó bekezdés utolsó sora - 33. oldal: első sor
 az eredetiben: Erdőszentgyörgy (1499-ről 3514-re)
 javítva: Erdőszentgyörgy (1449-ről 3514-re)

33. oldal: a második bekezdésben
 az eredetiben: Nagyon megugrott a várossá emelt Szováta lélekszáma: az 1941. évi 4060-ról 12112-re nőtt. (Különösen gyors volt a növekedés 1966 és 1977 között, amikor népe 7582-ről 10482-re emelkedett.)
 javítva: Nagyon megugrott a várossá emelt Szováta lélekszáma: az 1941. évi 4060-ról 10050-re nőtt.

Megjegyzés:

Az 1966-ból idézett szám Szováta és az újabban különvált külterületek (Kopacs és Szakadát), továbbá Illyésmező adatait foglalja magában, az 1977. évi viszont - akárcsak az adattárban tévesen feltüntetett 1992. évi érték - Sóvárad (valamint külterületei) lakosságára is kiterjed. Az adattárban módosítani javasolt 1992. évi lélekszámnak megfelelő (azaz Sóvárad és Illyésmező nélkül számított) érték 1966-ban 7020, míg 1977-ben csupán 8313 lenne. E két szám különbözete már nem jelez feltűnő növekedést, ezért javaslom a zárójeles megjegyzés elhagyását.

36. oldal: a harmadik bekezdés első sorában
 az eredetiben: az 1850. évi népszámlálásban kimutatott 85771 főnyi lakosság 28880
 javítva: az 1850. évi népszámlálásban kimutatott 85777 főnyi lakosság 28886

36. oldal: utolsó bekezdésben
 az eredetiben: ... 1910 és 1941 között 11070 ...
 javítva: ... 1910 és 1941 között 11071 ...

37. oldal: táblázatban				
az eredetiben:	1850	85771	növekedés	28880
javítva:	1850	85777	növekedés	28886
az eredetiben:	1941	126704	növekedés	11070
javítva:	1941	126705	növekedés	11071

42. oldal: az első bekezdés utolsó mondatában
 az eredetiben: Ditró lakossága 9048-ről már 8364-re, Tekerőpataké pedig csaknem felével 2625-ről 1457-re esett vissza.

javitva: Ditró lakossága 9048-ról már 8364-re, Tekerőpataké pedig az elcsatolások következtében csaknem felével 2625-ről 1457-re esett vissza.

44. oldal: a második bekezdés harmadik mondatában:

az eredetiben: Míg ugyanis Kézdivásárhely népességszáma Kézdioroszfalu, Kézdisárfalva és Kézdiszászfalva beolvasztása után az 1941. évi 6615-ről 21304-re emelkedett, a huszanhatra foglyatkozott községek közül csak három (Nyujtód, Ozsdola és Szentkatolna) tudta kismértékben megnövelni lakosságának számát

javitva: Míg ugyanis Kézdivásárhely népességszáma Kézdioroszfalu beolvasztása után az 1941. évi 6615-ről 21304-re emelkedett, a huszanhatra foglyatkozott községek közül csak három (Ozsdola, Szentkatolna és Nyujtód, ez utóbbi Kézdisárfalva és Kézdiszászfalva beolvadása révén) tudta kismértékben megnövelni lakosságának számát

További táblázatokban:

			Lakosok száma az eredetiben	Lakosok száma javítva
47. oldal	Sepsi szék	1850	25906	25928
	Összesen	1850	93467	93489
48. oldal	Községek	1850	82580	82602
51. oldal	Maros szék	1850	61894	61848
		1910	83921	84228
		1992	98540	97478
	Udvarhely szék	1850	85771	85777
		1941	126704	126705
Csík szék	1941	128392	128400	
Háromszék szék	Összesen	1850	93467	93489
		1786	231703	231763
		1850	350542	350524
		1910	500003	500310
		1941	572141	572150
		1992	793466	792404

51. oldal: módosulás a százalékos arányokban:

		Százalékszám az eredetiben	Százalékszám javítva
Maros szék	1850	17,66	17,65
	1910	16,78	16,83
	1992	12,42	12,30
Marosvásárhely	1992	20,32	20,35
Udvarhely szék	1910	23,13	23,11
	1992	17,74	17,77
Csík szék	1910	22,46	22,44
	1992	20,23	20,25
Háromszék szék	1850	26,66	26,67
	1910	24,29	24,28
	1992	23,93	23,96
Községek	1992	3,44	3,45

52. oldal: az utolsó bekezdés első sorában

az eredetiben: A székely helységek 1992-ben kimutatott 793466 főnyi
javítva: A székely helységek 1992-ben kimutatott 792404 főnyi

54. oldal: a táblázat javítva (a módosított értékeket aláhúzás jelöli):

Időpont	Eltelt évek száma	Lélekszám	Növekedés	Növekedés aránya 1567: 100	Évi átlagos növekedés fő %	
1567		120000		100		
1614	47	130000	+10000	108	213	0,18
1786	172	<u>231763</u>	<u>+101763</u>	193	592	0,46
1850	64	<u>350524</u>	<u>+118761</u>	292	1855	0,80
1850	18					
1868	18	411085	<u>+60561</u>	343	<u>3365</u>	0,96
1910	42	<u>500310</u>	<u>+89225</u>	417	<u>2124</u>	0,52
1910	31					
1941	31	<u>572150</u>	<u>+71840</u>	477	<u>2317</u>	<u>0,46</u>
1941	51					
1992		Összes <u>792404</u>	<u>+220254</u>	<u>660</u>	<u>4319</u>	<u>0,75</u>
		Székely <u>692404</u>	<u>+120254</u>	<u>577</u>	<u>2358</u>	<u>0,41</u>

74. oldal: az utolsó sor:

az eredetiben: average of 2379 persons, namely by 0,42 %.
javítva: average of 2358 persons, namely by 0,41 %.

III. Egyéb módosítási javaslatok:

13. oldal: a negyedik bekezdés nyolcadik sorában:

az eredetiben: A kiegyezés után 1872-ben létrehozott megyerendszerben
javítva: A kiegyezés után 1876-ban létrehozott megyerendszerben

a negyedik bekezdés utolsó mondata:

az eredetiben: Aranyos szék helységei részben ide, részben Szeben megyéhez
tartoznak

javítva: Aranyos szék helységei részben Kolozs, részben Fehér megyéhez
tartoznak

33. oldal: táblázat

- 1941-ben a cigányok száma: 59.
- 1956-ban Meggyesfalvát közigazgatásilag Marosvásárhely alá rendelték, így adatai a népszámlálási közlés alapján nem különíthetők el. Ezért ehhez az évszámhoz a következő megjegyzést javaslom: „A várost alkotó Meggyesfalva adatával.”
- Az 1966-ban és 1977-ben közölt értékek Meggyesfalva és Remeteszeg adatait is magukban foglalják, míg az 1992. éviéek - mint arra a szöveg is utal - és az 1956. előttiéek értelemszerűen e két település nélkül vannak számítva. Az idősoroknak az adattárban feltüntetett értékekhez való zavartalan illeszkedése érdekében az 1966 és 1977. évi számok megfelelő módosítását javaslom az alábbiak szerint:

Időpont	Lakosság száma	Magyar	Román	Német	Cigány	Egyéb
1966	80912	57144	22254	436	129	949
1977	127783	81234	44491	773	604	681

34. oldal: táblázat

- Szászrégen 1910. évi lélekszámában apróbb elírás történt.
- Segesvárnál 1956-ban véletlenül az 1966. évi adatok szerepelnek.
- Az 1992. évi értékek minden esetben az illető város közigazgatása alá rendelt összes település adatait összegzik. (Így – a beolvadt települések mellett – Szászrégenhez Abafája és Radnótfája, Segesvárhoz Hétúr, Dicsőszentmártonhoz Bábahalma és Őrhegy, Marosludashoz pedig Marosgezse, továbbá számos időközben önállósult egykori településrész is hozzá van számítva.) Javasolom ennek a ténynek megjegyzésként való feltüntetését a következő szöveggel: „1992-ben a városi közigazgatás alá rendelt települések adataival együtt”, vagy pedig az 1992. évi adatok megfelelő módosítását az alábbiak szerint.

A táblázat módosítva (a javított, illetve változtatni javasolt értékeket aláhúzás jelöli):

Város neve	Lakosság száma			Magyarok száma		
	1910	1956	1992	1910	1956	1992
Szászrégen	<u>7310</u>	18091	<u>35004</u>	2947	9635	<u>11140</u>
Segesvár	<u>11587</u>	<u>20363</u>	<u>34537</u>	2687	<u>3005</u>	<u>6948</u>
Dicsőszentmárton	4417	14883	<u>28634</u>	3210	<u>3873</u>	<u>5966</u>
Marosludas	4632	5086	<u>16000</u>	3116	...	<u>3913</u>

40. oldal: az ötödik bekezdés harmadik mondata:

az eredetiben: 1850-ben szintén fele részben magyar, fele részben román volt, 1910 és 1941 között jelentős, majd 1941-ig enyhe magyar többséggel rendelkezett, és ez a népszámlálásban hozzásorolt Gyimessel együtt 1992-ig megmaradt.

javitva: 1850-ben szintén fele részben magyar, fele részben román volt, az 1910. és 1941. évi magyar népszámlálás időpontjában jelentős, az 1930. évi román kimutatás szerint pedig enyhe magyar többséggel rendelkezett, és ez a népszámlálásban hozzásorolt Gyimessel együtt 1992-ig megmaradt.

46. oldal: táblázat

Az 1977. évi értékek – a többi évvel ellentétben – a város alá rendelt Kilyén és Szotyor adatait is magukban foglalják. Ezeket le kell számítani az 1977. évi adatokból. A táblázatot ennek megfelelően az alábbiak szerint javasolom módosítani:

Időpont	Lakosság száma	Magyar	Román	Német	Cigány	Egyéb
1977	39524	32784	5756	148	758	78

Így értelemszerűen a következő bekezdés harmadik mondatában szereplő számokat is javítani kell:

az eredetiben: A környező magyar falvakból 1977 és 1992 között csaknem ugyanannyi új lakos, 16002 fő költözött a városba, de nagyon meggyorsult a távoli vidékekről ideirányított románok beáramlása: több mint tízezren (10237) érkeztek a székely városba.

javitva: A környező magyar falvakból 1977 és 1992 között némivel több új lakos, 17193 fő költözött a városba, de nagyon meggyorsult a távoli vidékekről ideirányított románok beáramlása: több mint tízezren (10293) érkeztek a székely városba.